

KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM BAĞLAMINDA ESTETİK ÜRETİM OLARAK BAUHAUS MOBİLYA TASARIMLARININ GÜNÜMÜZ MOBİLYA TASARIMLARINA YANSIMASI

Yrd. Doç. Dr. Tarık YAZAR[□]
Doç. Dr. Ali TOMAK^{□□}
Hikmet ÖZTÜRK^{□□□}

Özet

Kültürlerarası etkileşim ve iletişim, farklı kültürel alanlara, bilgi ve deneyimlere sahip kişiler arasında gerçekleşen iletişim ve etkileşimi ifade etmektedir. Bir disiplin olarak kültürlerarası etkileşim ve iletişimin etki alanı, zaman içerisinde farklı kültürel grupları kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kültürler, geçmiş yıllarda çoğu zaman birbirlerinden farklı, ayrı ve bağımsız birer varlık alanı olmuştur. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında farklı kültürler ve uluslar, birtakım özgün niteliklerini korumalarına rağmen özellikle dayanıklı tüketim ürünlerinde giderek daha fazla etkileşime girerek birbirleriyle bağlantılı ve bileşik hale gelmişlerdir. Küreselleşmenin, uluslararası ilişkilerin ve farklı kültürler arasındaki etkileşimin giderek daha yoğun ve girift bir hal aldığı günümüz dünyasında kültürlerarası iletişim duyarlılığı oldukça güçlü bir şekilde kendini göstermektedir. Bu bağlamda günümüz mobilya tasarımlarının Bauhaus mobilya tasarımlarından etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Bauhaus Okulu kurulduğunda, tasarımın, araç ve olanaklarının tüm alanlarını sorgulamak görevini üstlenmiştir. Bir arada ve artan bir işbirliği içinde çalışma sağlanarak, bir ölçüde ortak bir anlayıştan yola çıkarak, zamanın endüstrisi, zanaatları, bilim dalları ve yaratıcı tasarım güçleri ile estetik yapı arasındaki bağlantıyı kurmayı başarmıştır.

Bu çalışmada Bauhaus mobilya tasarım ölçütleri referans alınarak günümüz mobilya tasarım ölçütleri değerlendirilmiştir. Bu ölçütleri sağlayacak bir mobilya tasarım önerisinin değerlendirilmesi sonucunda Bauhaus mobilya tasarımının günümüz mobilya tasarımına etkileri belirtilmiştir. Bauhaus mobilya tasarım ölçütleri, estetik bakımdan, üretim bakımından, kültürlerarası etkileşimler açısından ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Günümüz mobilya tasarımının Bauhaus mobilya tasarımı ile benzeşen ve ayrılan yönleri belirlenmiştir. XX. yüzyılın ikinci yarısında kurulan Bauhaus Okulu'ndan günümüze kadar mobilya tasarımında yaşanan gelişmeler incelenerek Bauhaus tasarımının bu süreçteki etkisi üzerinde durulmuştur. Araştırmada genel olarak kültürlerarası etkileşim ve iletişimin gelişimi üzerinde durularak, kültürlerarası etkileşime Bauhaus'un etkisi ve Bauhaus ürünlerinde estetik şekillenmeler anlatılmıştır. Bauhaus Mobilya Tasarımları, Mobilyanın Üretim Öncesi Çalışmaları, Mobilyanın Üretim Anı Çalışmaları, Mobilyanın Üretim Sonrası Çalışmaları olarak sınıflandırılmış ve Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarına yansımaları çeşitli görsellerle anlatılmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı kültürlerarası etkileşim ve iletişim bağlamında estetik üretim olarak Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarına yansımalarını incelemektir. Almanya'da kurulmuş olan Bauhaus Okulu'nun mobilya ölçütleri belirlenmiş ve estetik açıdan mobilya üretim aşamaları incelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Kültürlerarası etkileşim, Estetik, Teknoloji ve Kültür, Bauhaus, Mobilya Tasarımı.

□ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, tarikyazar08@gmail.com

□□ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, alitomak@hotmail.com

□□□ bahaytc@hotmail.com

***BAUHAUS FURNITURE DESIGNS REFLECT ON TODAY'S FURNITURE
DESIGNS AS AESTHETIC PRODUCTION IN THE CONTEXT OF
INTERCULTURAL INTERACTION AND COMMUNICATION***

Abstract

Intercultural interaction and communication express the communication and interaction taking place between the individuals of different cultural areas, knowledge and experience. The scope of interaction and communication as a discipline has, in time, expanded to cover various cultural groups. In the years passing by, cultures have become separate and independent ontological fields, which differ from one another most of the time. In the second half of the twentieth century, different cultures and nations, albeit preserving some of their original qualities, became interconnected and compound, getting into a gradually increasing interaction especially in durable consumer goods. In today's world of more intense and interrelated interaction between different cultures and international relations, a sensitivity for intercultural interaction manifests itself in an even stronger way; and, hence, within the given context, the inevitability of the influence of Bauhaus furniture designs over the furniture designs of the present day. When the Bauhaus School was founded, it overtook the duty of questioning all the areas of the means and possibilities of design. Providing cooperative work in increasing collaboration, and, in a sense, departing from a common ground, it has succeeded in establishing the relation between the industry, handcraft, disciplines and creative design powers and aesthetic form.

The present study assesses today's furniture design criteria in reference to the Bauhaus furniture design criteria. As a result of the assessment of a furniture design proposal that can meet those criteria, the influence of the Bauhaus furniture design over today's furniture design is specified. The Bauhaus design criteria are handled and assessed in respect to aesthetics, production, and intercultural interactions. Today's furniture design and Bauhaus furniture design are compared and contrasted. The developments that have taken place since the foundation of the Bauhaus School in the second half of the XXth century are investigated and the influence of the Bauhaus design over this process is emphasized. In addition, the study concentrates on the development of intercultural interaction and communication in general, and the influence of Bauhaus over intercultural interaction and aesthetic forms in Bauhaus products are explained. The Bauhaus furniture designs are classified as pre-production stage of the furniture, the production stage of the furniture, and post-production stage of the furniture, and the reflection of the Bauhaus furniture designs on today's furniture designs is explained with accompanying visuals.

The aim of the present study is to investigate the reflection of the Bauhaus furniture designs as aesthetic production on today's furniture designs within the context of intercultural interaction and communication. The furniture criteria of the Bauhaus School founded in Germany are specified and the furniture production stages are investigated and assessed in respect of aesthetics.

Keywords: Intercultural interaction, Aesthetics, Technology and Culture, Bauhaus Furniture Design

Giriş

XX. yüzyılın başlarında toplumda yaşanan olaylara ve kültürel değişimlere paralel olarak Kübizm, Fovizm, Ekspresyonizm, Fütürizm, Dadaizm, Ready-Made, Konstrüktivizm ve Sürrealizm gibi sanat akımları ortaya çıkmıştır (Lynthon, 1982, s.10). Bu dönemde endüstriyel alanda yaşanan

teknolojik gelişmeler, estetik biçimi beraberinde getirmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra sanat eğitimini kökten etkileyen bir kurum olan Bauhaus, endüstrileşmenin ayrıştırdığı sanatsal, teknik ve üretimsel bölümlerin birlikteliğini yeniden oluşturma yolunda önemli bir noktada 1919 yılında Almanya'da kurulmuştur (Fiedler ve Feierabend, 2000a, s.8).

Bauhaus anlayışı, uygulamalı sanatlar ile güzel sanatlar arasındaki engeli ortadan kaldırarak her iki uğraş alanının karşılıklı etkileşmesine uygun bir ortam hazırlamayı amaçlamıştır (Erkmen,2009, s.17). Bauhaus'da amaç hiçbir zaman zanaatkâr yetiştirmek olmamış, uygulanan eğitim ve öğretimin esası, kişisel becerileri geliştirecek atölye sistemi üzerine oluşturulmuştur. Atölyeler araştırma laboratuvarları gibi kullanılmış, endüstrinin gereksinimi olan modüller, bu atölyelerde hazırlanmıştır. Bauhaus'da ilk defa endüstrinin gereksinimlerini karşılama amacıyla tasarımlar hazırlanarak, tekstil, cam, metal, ahşap, baskı ve seramik atölyelerinde prototipler yapılmış, fabrikalarda üretimler gerçekleştirilmiştir. Toplum, ilk kez sanatçılar tarafından hayata geçirilen bu tasarımları günlük yaşamda kullanma fırsatını bulmuştur. Bauhaus, kendine özgü eğitim metotlarıyla çağa damgasını vuracak tasarımcılar ve eğitimciler yetiştirmiştir.

İnsanların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştıran mobilya üretimi "Temel Tasarım" dersi adı altında Bauhaus Sanat Okulu'nda incelenerek önemli tasarımlar gerçekleştirmişlerdir. Bauhaus Okulu, günümüz sanat okullarına değin uzanan bir düşünce sistemi oluşturmuştur. Bauhaus mirası olarak kabul edilen "Temel Sanat Eğitimi" okuldaki ismiyle "Hazırlayıcı Öğretim" dersi günümüzde, dünyanın birçok yerindeki sanat okullarının programlarında yerini almıştır. Eğitim programları dışında tasarım ürünleri de birçok ülkede kullanılmış, modern tasarım profiline örnek teşkil etmiştir (Gönülkırılmaz, 2012,s.108). Bu bağlamda Bauhaus, modernleşme çabası içinde olan Türkiye'de de etkisini göstermiştir. Okulun farklı alanlarda Türkiye'ye yansımaları olmuştur. Mimari ve iç mimari alanlarında objelerin üretim yöntemleri aşamasında, Bauhaus, Türkiye'de bir üslubun oluşmasına ortam hazırlamıştır.

Bauhaus'un birçok alanda olduğu gibi özellikle mobilya tasarımları konusunda, modern mobilya tasarımlarının biçimlendirilmesinde etkili olduğu düşüncesinden yola çıkarak, kültürlerarası etkileşim ve iletişim bağlamında estetik üretim olarak işlevsellik boyutuyla tasarlanan Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarına yansımaları araştırılmıştır.

1. Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim

Kültürler, geçmiş dönemlerde çoğu zaman birbirlerinden farklı ve bağımsız birer varlık alanı olmuşlardır. Ancak, son yıllarda kültürler ve uluslar, kendilerine özgü niteliklerini taşımakla birlikte, globalleşen dünyada giderek daha fazla bağlantılı ve bileşik hale gelmeye başlamışlardır. Kültürlerarası iletişim, farklı kültürel ve alt kültürel art alanlara, bilgi ve deneyimlere sahip bireyler arasında gerçekleşen iletişim ve etkileşimi ifade etmektedir. Bir disiplin olarak kültürlerarası iletişimin kavramsal çerçevesi ve ilgi alanı, zaman içerisinde özellikle etnik ve ırksal açıdan farklılaşan iç alt kültürel grupları da kapsayacak şekilde genişlemiştir (Kim, 2005, s. 554). Kültürlerarası etkileşim ve iletişim olgusunun yapısında duyarlılık ve diyaloga yönelik bir çağrı ve anlayışın varlığından söz edilebilir.

Farklı kültürlere ait bireylerin tutum ve davranışları etkili iletişimin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıkların değerlendirilmesinde kültürlerarası etkileşim ve iletişim açısından uygun ve etkili davranış biçimini teşvik eden pozitif bir duygu geliştirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama, kültürlerarası duyarlılığın dinamik yapısına gönderme yapmaktadır. Kültürlerarası etkileşim ve iletişim bağlamında düşünüldüğünde,

iletişim olanakları ve teknolojideki yeniliklerin dünyayı büyük ölçekte bir ağ toplumuna dönüştürdüğü ve özellikle kültürlerarasılığın en üst düzeye çıkarıldığı gözlemlenebilmektedir. Bu gözlem farklı kültürlerin sanatsal ve bilimsel çalışmaları ile temel kullanım ürünlerinde kendini göstermektedir. Batı uygarlığının toplumsal yapısı, sanat anlayışı ve mobilya kültürü incelendiğinde kültürlerarası etkileşim ve iletişimde dönemin sanat akımlarının büyük etkisi olduğu görülmektedir.

Batı Dünyası için kültürlerarası etkileşim ve iletişimde Fransız İhtilâli'nin bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Çünkü Fransız İhtilâli ile birlikte özgürlük gibi kavramlar ve her sınıftan insanın değerli olduğu düşüncesi önem kazanmıştır. Toplum içindeki sınıf ayrılıkları reddedilmek istenmiş fakat bu zaman içinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerle birlikte toplumda sınıfsal ayrımcılığın bir parçası olan mobilya, daha işlevsel şekle dönüşerek rahat hareket alanları yaratmayı başarmış ve toplum içinde bir statü simgesi olarak sosyal yaşamda yerini almaya başlamıştır (Terlikli, 2013, s.2). Sanatçının fırçasına özgürlük sağlayan İhtilal düşüncesi, özgün sanat akımlarının doğmasını sağlamıştır. Yüzyıllık dönemde gerçekleşen hızlı endüstrileşme buna bağlı olarak elde edilen teknolojik kazanımlar, sermayenin büyümesi, yeni işçi sınıfının oluşması, göçler, şehirleşme, kadının statüsünün değişmesi, I. ve II. Dünya Savaşları, Batı dünyası için önemli kırılma noktaları olmuştur. Yaşanan bu olayların ve gelişmelerin her biri dolayısıyla sanat, moda, toplumsal yapı vb. her alanda etkili olarak var olan düzeni alt üst edip yeni ve daha modern bir düzen kurulmasında etkili olmuştur (Terlikli, 2013, s.4). Modern ve çağdaş Batı toplumuyla birlikte sanat ve sosyal statü harmanlanmış, ikisi beraber toplumsal her durumu dışa vurma aracı haline gelmiştir.

1.1. Kültürlerarası Etkileşime Bauhaus'un Etkisi

XX. yüzyılda, sanatın dünyası gerçekliğin karşısına konulmuş ve soyutlama, daha iyi bir dünya ütopyasının simgesi haline gelmiştir. İnsanlığı sanat aracılığıyla uyuma ve birliğe ulaştırma rüyasının gerçekleşebilmesi için iki temel koşulun yerine getirilmesi gerekiyordu: Birincisi, sanatın kendisi de uyumlu, net ve saf olmalıydı. İkincisi de sanatın toplumsal bir etki yaratabilmek için hayatın içine girmesi, müdahale etmesi gerekiyordu. Bu nedenle, sanatçıların eylemliliği resimle sınırlı kalmadı; soyut düşünce, mimaride ve ürün tasarımında (kütle üretiminde) kendine yer buldu veya daha net bir ifadeyle onların işlevselci yönlerinden ilham aldı. Hem gündelik hayatta kullandığımız eşyalar, hem de resimler tamamen kendilerine özgü estetik değerler ışığında tasarlanıyordu. Bu yaklaşım, görsel sanatlarda "Konstrüktivizm" adını alırken, uygulamalı sanatlarda "İşlevselcilik" (Fonksiyonalizm) olarak tanımlanmıştır.

İnsanoğlunun yaşama güdüsünün sonucu olan sanatsal eğilim, estetiksel bakış, kültürün en önemli alanlarıdır. Kültür sarmalının alanları olan endüstri ve sanat birbirine karşıt bir görünümde olsalar da birbirlerinden beslenerek toplumları etkilerler. Endüstri Devrimi, Avrupa'da XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yapılan yeni buluşların üretime olan etkisini, buhar gücüyle çalışan makinelerin makineleşmiş endüstriyi üretmesiyle, nihayetinde bu gelişmelerin Avrupa'daki sermaye birikimini arttırmasına yol açan bir değişimi ifade etmektedir. Sanayi Devrimi Batılı toplumların yaşamında köklü değişikliklere yol açmıştır; ama bu değişiklikler hiç de "ani" olmuş değildir. Öyle ki, XVIII. yüzyıl ortalarında kendini gösteren Sanayi Devrimi, bugün de sürmektedir. Hollanda'da ilk kez 1917 yılında yayınlanan "De Stijl" (Stil) Dergisi, Konstrüktivizm'in ilkelerini yaygınlaştırmayı amaçlamıştır. "Hayatla sanat arasında bir sentez'in hayalini kuran tüm ressamlar, heykeltıraşlar ve mimarlar bu dergide yazı yazıyorlardı. 1919'da Alman mimarı Walter Gropius tarafından kurulan Alman mimarlık ve tasarım okulu Bauhaus'un etrafına kümelenen sanatçıların ideali de aynıydı" (Krause, 2010, s. 96).

Eğitimde reformun başlangıcı sayılan Bauhaus'da ilk kez, el ile yapılan üretimlerden makine üretimine geçişte kullanılan teorik ve pratik yaklaşımlar, endüstri sektörü için yetiştirilecek tasarımcıların eğitiminin temeline oturtulmuştur. Kütle üretiminin görsel dili konusunda kişilerin eğitilmesi gereğini gören Gropius, zanaat sürecine ilişkin teorileriyle William Morris'in felsefesini temel almıştır. 1919 Bauhaus manifestosunda estetik ve sosyal ideallerin birbirine bağlanması gereği savunulmuştur. Gropius, 1919'da "Mimarlar, heykeltıraşlar, ressamalar hepimiz zanaata dönmeliyiz. Sanat bir meslek değildir. Sanatçı ile zanaatçı arasında önemli bir fark yoktur. Sanatçı yüceltilmiş bir zanaatçıdır" demiştir. Net bir ifadeyle Bauhaus, kütleli üretimin estetik, sosyal, kültürel ilkelerini kucaklayan, öğrencilerine yeni teknoloji ile toplum vizyonunu veren, standardizasyonun nesnel değerlerini savunurken, teknolojiyi zanaat üretiminin insani boyutuyla birleştirmeyi hedefleyen bir fikir, bir idealdir (Sağocak, 2003, s. 69-72). Bu boyutta bir değişimin tüm dünyada etkileri sürmüş ve Bauhaus Sanat Okulu'yla teknolojik gelişmelere bir standardizasyon ve kalite yüklenmiştir. Bauhaus Sanat Okulu'nda gerçekleştirilen eğitim dallarının dünyada pek çok ülkede eğitim ve üretim olarak etkileri görülmüş ve yansımaları bu güne ulaşmıştır.

John Ruskin ve William Morris gibi sanatçılar makinenin bu formları meydana getiremeyeceğini düşünmektedirler. Makinenin yaptığı bu formlar standartlaştırılmış olacaktır, böylece bu eser tek olmaktan çıkıp herkesin ulaşabileceği bir hal alacaktır. Standart ürünlerin mükemmelliğine inanan diğer sanatçılar Morris gibi sanatçıları hayalî bulurlar. Bu sanatçılar, fonksiyonellik ve oran açısından makine üretimini mükemmel bulurlar. Morris ve onunla hemfikir olan sanatçılar tarafındansa, makineyle üretilen fonksiyonel nesnelere güzel olmasının mümkün olmadığı ileri sürülür. Böyle bir imkânı bulmak bazen güç olsa da, karşı düşüncedeki sanatçılar en beklenmedik nesnelere bile soyut bir güzelliğe sahip olabileceklerini savunmuştur. Çünkü fabrikalardan çıkan her iyi formun arkasında estetik duyarlılığı olan bir tasarımcı bulunduğuna inanmışlardır (Read, 1973, s. 55).

Bazı sanat türlerini ucuz maliyetle ve daha önce hiç görülmemiş ölçülerde yeniden üretmek, gelişen sanayi teknolojisiyle birlikte ilk kez, teknik olarak olanaklı hale gelmiştir. Böylece sanat ürünleri, sadece burjuva sınıfının elde edebileceği objeler olmaktan çıkartılıp halka ulaştırılmıştır. (Biçer, 2006, s.12).

Bauhaus Atölyelerinde tüm görsel sanatların nihai amacı bütün bir yapıdır. Mimari, heykel ve resim sanatını tek bir birlik içinde kucaklayacak ve bir gün bir milyon işçinin ellerinde yeni bir inancın kristal simgesi gibi göğe doğru yükselecek geleceğin yeni strüktürünü birlikte arzulayalım, tasarlayalım ve yaratalım görüşü hâkimdir. (Roth, 2000, s.614).

2. Bauhaus Mobilya Tasarımları

Bauhaus Mobilya Tasarımı "Yeni Yaşam" isteğiyle üretilen modern mimarlığın iç mekânlarında yerini alır. Marcel Breuer, Ludwig Mies van der Rohe başta olmak üzere Erich Dieckmann, Peter Keller, Alma Buscher gibi isimler bu alanda kendilerini göstermişlerdir. Eklektik estetikten uzak, temiz ve yalın duvarlar, geniş pencereler ile dış mekânla bütünleşen geniş hacimli iç mekânlar için tasarım yapan bu tasarımcılar, modern çağ insanının metaforik olarak modern binalardan Le Corbusier'nin tabiri ile "Makineler"den¹ çıkıp yine makinelere gidilen bir dönemde, mobilya tasarımcıları da mekanistik estetik tarzından etkilenmişlerdir. Makine estetiği, mobilyaların oturmak ve iç mekânları döşemek için kullanılan makineler olduğu inancını benimsetmiştir. Böylece, Marcel Breuer'in bisikletten yola çıkarak tasarladığı kulüp koltuğu, bilinen adı ile Wassily sandalyesinin arkasındaki felsefe daha net görülebilir. Hafiflik, konsolluk, rahatlık ve

¹Le Corbusier için evler yaşamak amaçlı makinelerdir (A house is a machine for living).

ekonomik olma gibi üretime ve kullanıma yönelik ölçütlerin yanı sıra mekâna uyum sağlama, mekân-mobilya ilişkisinin kurulması ve dengelenmesi açısından da Bauhaus mobilya tasarımı ön plana çıkmıştır (Wilk, 2006, s. 231).

Bauhaus mobilyalarının tasarım alanında belirli özellikleri takip ettiği gözlemlenebilir. Bu özellikler sanatın, zanaatın ve teknolojinin birlikteliği ile ortaya çıkan tasarım anlayışının endüstriye uyarlanması doğrultusunda oluşmaktadır. Tasarımcı veya üretici firma bazlı olmayan bu özellikler ürünlerin yani mobilya tasarımlarının taşıdığı ortak özellikler üzerinden çıkarılmıştır (Şahinkaya, 2009, s.52). Bunlar;

1. **Üretim Öncesi Çalışmalar:** Projelendirme, Tasarımda Gerçekçi Olma, Modern Çağa Uygunluk, Çizgisellik ve Yalınlık, Düşük Maliyet
2. **Üretim Aşamasındaki Çalışmalar:** Projenin Üretilebilir Olması, Endüstriyel Malzeme Kullanımı, Az Malzeme İle Dayanıklılığın Arttırılması, Kullanılan Renklerin İşlevselliği ve Psikolojik Etkileri, Estetik Özellikler, Üretim Hafif ve Demonte Olması
3. **Üretim Sonrası Çalışmalar:** Projenin Çağın Anlayışına Uygun Projelendirilmesi, Anatomik Değerler, Mekâna Uyumluluk, Kullanımda Kolaylık olarak değerlendirilebilir.

Bauhaus manifestosunda tüm yaratıcı faaliyetlerin nihai amacının inşa olduğu belirtilmektedir. İnşa kavramı mobilya tasarımlarında estetik, rahatlık, açıklık ve şeffaflığı ifade etmektedir. Weissenhof'daki Deneysel Konut Sergisi'nde sunulan ve 'Az çoktur'²sloganının mobilyadaki bir örneği olan sandalyede estetik, rahatlık, açıklık ve şeffaflık ön plandadır. 1929'da Barcelona'daki Dünya Sergisi'nin Alman Pavilyonu'nda yer alan ve Mimar Ludwig Mies van der Rohe'ye ait 'Barcelona Sandalye' Modernizm'in simgelerinden biri haline gelmiştir. Pufu ile birlikte tasarlanan sandalye düğmeli, siyah veya beyaz deridendir. Birleşme yeri olmayan metal aksamı paslanmaz çeliktir(Fotoğraf 1).

Fotoğraf:1-Barcelona Koltuğu. 1929 Uluslararası Barselona Sergisi'ndeki Alman Pavilyonu için Ludwig Mies van der Rohe tarafından tasarlanmıştır. (<http://www.bilgimnette.com/barcelona-koltugu.html>)

Güzel Sanatlar ve Uygulamalı Sanatlar okullarını içinde barındıran Bauhaus'a ait tasarımlardan bir başkası İsviçre asıllı Fransız mimar, tasarımcı, yazar Le Corbusier'nin 'dinlenme makinesi' olarak nitelendirdiği şezlongudur (Fotoğraf 2).

²Mies van der Rohe'ye ait bir tanım ("Less is more").

Fotoğraf:2-Le Corbusier'in 'dinlenme makinesi. (<http://nalanyilmaz.blogspot.com.tr/2016/09/bauhaus-mobilya-tasarm.html>)

Ahşap mobilya tasarımının dışına çıkılan ve iskeleti bükülmüş çelik borulardan oluşturulan sandalye, kumaş veya sentetik deriyle kaplıdır. (Droste, 1992, s.67). Bauhaus mobilyasının en ünlü iki mimarı Marcel Breuer ve Ludwig Mies van der Rohe'dir. Bu iki isim 1920'lerde ilk kez XIX. yüzyılın ortasında denenmiş olan metal konstrüksiyonun imkânlarını araştırdılar. Breuer 1928'de "metal mobilya modern bir odanın parçasıdır ve stilsizdir, hiçbir stile dair iması yoktur" diye yazmıştır. Hafif ve güçlü oldukları için çelik ile alüminyum tercih edilen metal çeşitleri olmuştur. Bauhaus mobilyacılarından biri olan Ludwig Mies van der Rohe'un 1927 yılında tasarladığı yay gibi bükülmüş sert çelik iskeletli, ergonomik ve dengeli sandalyesinin oturulan ve yaslanılan kısmı elde ahşap sazlarla örülmüştür (Fotoğraf 3). "Metal mobilyada betonun mimarlıkta oynadığı rolün aynısını oynamaktadır" diyen ünlü mimar ve tasarımcı, metalin mobilyada kullanımını bir devrim olarak kabul eder (Perriand, 1990, s.164).

Fotoğraf:3-1926 yılında Mies tarafından tasarlanan konsol sandalye. (<http://blog.kavrakoglu.com/tag/barcelona-koltugu/>)

İlk kez 'Paris Sonbahar Salonu'nda gösterilen Şezlong (1929), krom-çelik plakalarla desteklenen siyah inek derisiyle örtülü bir yüzeye sahiptir. Çelik kaidesi ayarlamayı kolaylaştıran konforlu heykel görünümündeki şezlong, bugün Cassina firması tarafından üretilmektedir. Bauhaus, eşyada moda yaratmaya çalışmamıştır. Bu okul daha ziyade tasarım araştırmaları yapmak için bir laboratuvar oluşturmuştur. Bu laboratuvarında öğretmen ve öğrenciler çalışmalarına homojen bir karakter verebilmeyi basarmışlardır. Bu homojenlik, yüzeysel üslupçu bir homojenlik olmayıp, temel bir tasarımlama metoduna dayanmaktadır. Bunun sonucunda da ortaya moda eşyalar değil, standart mamuller çıkmıştır. Kısacası Bauhaus; herhangi bir stil, bir sistem ya da bir dogma yaratmak görevini benimsememiş, aksine sanatsal tasarımı canlı bir biçimde etkilemek istemiştir (Yaylalı, 2000, s.106 -120).

Bauhaus, sanat okulu olarak tasarım tarihinde bir dönüm noktasıdır. Okul, günümüz endüstri tasarımına ait modelleri ve bunların standartlarını yaratarak, modern tasarıma yol göstermiş ve

günümüzde kullanılan birçok tasarıma bugünkü görünümünü vermiştir. Güzel Sanatlar ve Uygulamalı Sanatlar arasındaki ayrımı kaldıran okulda, sanatçı ve zanaatçılar bir çatı altında toplanarak tasarım sorununa kuramsal yaklaşımın yanısıra uygulamacı yöntemi de geliştirmiş, böylece günümüz endüstri tasarımı uygulamalarının da temelini oluşturmuşlardır (Baktır, 2006, s.2).

2.1. Bauhaus Mobilya Tasarımlarında Estetik Şekillenmeler

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, seri üretimin artmasıyla birlikte tasarımda yüksek kalite üzerine odaklanılmıştır. Örneğin basit bir sandalye için tasarımcılar bazı ölçütler oluşturmaya başlamışlardır. Sandalyenin bulunacağı çevre, kullanıcısı ve estetik değerleri önem kazanmıştır. Böylece modern tasarımlar daha kaliteli, kullanışlı ve orijinal görünümüleriyle üretilmeye başlamıştır. XX. yüzyılın başlarında makine ve seri üretim ürünlerinin günlük hayatın bir parçası olmasının ardından, asıl amaç çok sayıda insanın ulaşabildiği, iyi tasarımlar yapmak olmuştur. Bunun bir sonucu olarak, etkili üretim tekniklerinin ve tasarımda heyecan veren yeni malzemelerin kullanılması, Bauhaus Okulu'yla birlikte XX. yüzyıl seri üretim tasarım ürünlerinde toplumun geneline hitap eden bir kaliteyi oluşturmuştur (Hoban, 2001, s.6). Malzemede ulaşılan pratik yenilikler Bauhaus Okulu'yla birlikte geliştirilmiştir. Ortaya çıkan ürünler, el işçiliğinin basit formlarından uzak, tamamıyla modern tasarımlardır (Kubba, 2003, s47). Klasik Morris Sandalyesi (Fotoğraf 4) ile modern Wassily Sandalyesi (Fotoğraf 5) bir arada gösterildiğinde Bauhaus'un yeni malzeme anlayışının tasarımlara ne denli hafiflik, sadelik ve farklı bir görsellik kazandırdığı anlaşılmaktadır.

Fotoğraf:4-(Sol) Klasik Morris Sandalyesi.

(https://www.shipshewanafurniture.com/product_info.php?cPath=2_1903_1919&products_id=9802&osCsid=mc8trnpjs3oh810v162l8tf5q2)

Fotoğraf:5-(Sağ) Wassily Sandalyesi. (<http://blog.kavrakoglu.com/tag/barcelona-koltugu/>)

Bauhaus stiline ana şeması, yeni malzemelerin geometrik ve soyut biçimlerde canlı renklerle buluşması sonucunda ortaya çıkan seri üretime uygun yalın tasarımlar olarak çizilebilir. “İşlevsellik ve doğru malzeme” kullanımı Bauhaus'da öğretilen en önemli iki teoridir (Hoban, 200, s.6). Makineleşme ve beraberinde gelen seri üretim sonucunda, tasarımlarda yeni malzemelerin denenmesi kaçınılmaz olmuştur. Seri üretime dayanıklı, kolay deforme olmayan, aynı zamanda estetik ve şık bir görünüm kazandıran malzemeler tercih edilmiştir. Bauhaus Atölyelerinde keşfedilen krom boru, kontrplak, alüminyum bant gibi pek çok yeni malzeme bugün kullandığımız endüstriyel ürünlerin şekillenmesini hızlandırmıştır. Kullanılan her bir yeni malzeme, endüstriyel üretimde çeşitliliği arttırmıştır (Kleiner, 2006, s.785). Marcel Breuer'in Bauhaus öğrencilerinden Wassily Kandinsky için tasarladığı Fotoğraf 6'daki sandalye, dünyada en çok kopyalanan Breuer sandalyesidir.

Fotoğraf:6-Ahşap Şezlong, Marcel Breuer, 1933.

(<http://www.christies.com/lotfinder/Lot/marcel-breuer-1902-1981-long-chair-designed-5363558-details.aspx>)

Sonraki dönemlerde Breuer, mobilyalarını düz alüminyum malzemeden imal etmeye başlamıştır. Bu malzeme boru şeklindeki çelik kadar sağlam olmasa da, ona göre çok daha ucuzdur. Arkadaki konkav bantlar strüktürel olarak gerekli olmakla birlikte, tasarıma estetik bir özellik katmıştır. Bauhaus’da eğitim; çıraklık, kalfalık ve ustalık olmak üzere üç düzeyde verilmekteydi. Öğrencilere olabildiğince çok yönlü kapsamlı bir teknik ve sanat eğitimi verebilmek için her mimar, ressam ve heykeltıraş adayının diğer derslerin bir bölümüne katılabilmesi sağlanmıştır (Conrads, 1991, s. 36 - 40).

2.2. Bauhaus Mobilya Tasarımlarında Teknolojinin Kullanılması

Modernizmle birlikte mimarlar kendi tasarladıkları mekânları donatmak ve iç mekânda yarattıkları atmosferi mobilyalar ile bütünleştirmek, görsel ve temasal bir birlik sağlamak amacıyla mobilyalarını özelleştirirler. Mimari cepheyi olduğu kadar iç mekânı da gerekli ve bağlayıcı olmayan detaylardan arındırmak, tutarlı bir bütünlük yakalamak isterler. Bu bütünlük, mobilyalarını bir araya getiren detaylara kadar yansır. O dönemde iç mekânlarda oluşturulan yalın kompozisyonlar, iç mekânın kendi estetik kavramını oluşturmaya başlar. ‘Modern’ kavramı iç mekânda temasal olarak var olmaya böylece iç mekânda işlevselliği, yalınlığı, transparanlığı, devamlılığı, kullanılan malzemede, strüktürde dürüstlüğü ve açıklığı, renklerde ve görsel kompozisyonda bütünlüğü, mekânda doluluk yerine boşluk hissini ve temizliği ifade etmeye başlar (Wilk, 2006, s.232).

Özellikle Ludwig Mies van der Rohe’nin açık planlı düşündüğü konutlardaki mobilyalar, mekân tanımlayıcı bir karakter taşır. Bu sebepten mekânla sanatsal bir ilişki de kurarlar. Mobilyalar Mies’in mekânlarında sadece birer makine değil aynı zamanda birer sanat objesidirler. Bu hafif, rahat, fonksiyonel, pratik mobilyalar mekânların yalın renk şeması ile uyum içerisindedir. Özellikle binalarda cam ve çelik detaylarının çıplak kullanımının görüldüğü dönemde, mobilya tasarımcıları da mimarlığın yeni malzemelerini kendi alanlarında değerlendirmiştir. Nikel kaplamalı çelik boru profilden oluşturulan mobilya karkasları binaların çıplak metal kolon ve kirişlerine benzetilebilir. (Wilk, 2006, s.232). Bauhaus’da mobilyadaki en somut değişim, metal boru profilin mobilya üretiminde ahşabın yerini almasıdır. Metal profilden üretilen mobilyalar, ticari mekânlar ve kamusal alanlarda kullanılmasının yanında, konut iç mekânında da yerini almaya başlar. Metal strüktürlü mobilyaların modernizmi simgelemesindeki en önemli etken, metalin özelliklerinin bu dönemdeki mobilya tasarımcılarının öngördükleri tasarım anlayışına uyumudur. Bauhaus’da birçok tasarımcı, mobilya tasarımlarında modernizm anlamında yaşanan değişimi destekleyerek Bauhaus ve modern öğretinin ölçütlerini kullanmışlardır. Malzeme ve üretimde farklı alternatifler ve yaratıcı fikirler geliştirilmiştir. Bauhaus mobilya tasarımında bazı ürünler salt düşünsel boyutlarıyla değil, üretim tarzları ve getirdikleri yenilikler ile ön plana çıkmıştır.

2.3. Bauhaus'un Tasarıma Bakış Açısı ve Mobilya Tasarım Ölçütleri

Bauhaus Okulu, kendine özgü tarzıyla dünyadaki birçok ülkenin tasarım ölçütlerini etkileyecek bir düşünce sistemi oluşturmuştur. Bauhaus mirası olarak kabul edilen “Temel Sanat Eğitimi” okuldaki ismiyle “Hazırlayıcı Öğretim” dersi, Bauhaus sayesinde, günümüzde de, çeşitli ülkelerin sanat ve tasarım ders programlarında görülmektedir. Eğitim programları dışında tasarımları da birçok ülkede kullanılmış, modern tasarıma prototip oluşturmuştur. 4 yıllık eğitimin birinci yıl stüdyosunda, tasarım becerilerinin ve yaratıcılığın geliştirilmesi hayati bir öneme sahiptir. Ancak tasarım ve yaratıcılığın geliştirilmesi yöntem açısından, öğrenci ve öğretim sorumlusu için bilinmezlikler içeren zorlayıcı bir süreçtir. Çünkü tasarım stüdyoları eğitiminde gerçek anlamda meslekle ilk tanışılan yerlerdir. Aday burada hem tasarım deneyimleri kazanır, hem de tasarlamının bilgilerini öğrenir.

Dört yıllık eğitim sürecinde tasarım stüdyosu her dönem devam etmekle birlikte, birinci sınıftaki stüdyo, mimarlıkla ilgili bir ön öğrenme olmaksızın, ilk kez tasarımın yapılmaya çalışıldığı, eş zamanlı olarak yaratıcılığın keşfedildiği bir yer olarak mimarlık eğitim sürecini ve geleceğin mimarı olacak öğrencileri etkileyecek özel bir öneme sahiptir. Bu açıdan tarihsel perspektifte mimari tasarım eğitiminin gelişim sürecini incelemek önemlidir.

Mimari tasarım eğitiminin gelişiminde önemli rol oynayan iki ana paradigmadan birincisi Beaux-Arts geleneğidir. Temeli XVII. yüzyılda Paris'te atılan ve zaman içinde yenilenerek süreklilik kazanan Beaux Art geleneği, 1935'tensonra Bauhaus müfredatına yakın olmuştur. Beaux-Arts geleneği; stile ve forma uygun ürün veren tasarım anlayışı doğrultusunda geçmiş dönemleri yinelediği, iki boyutlu ve simetrik kompozisyon anlayışına sahip olduğu, elitist ve aristokratik yaklaşımı gibi özellikleri nedeniyle eleştirilmektedir (Uluoğlu, 1990, s. 24). Buna rağmen ilk stüdyo sistemi Ecole des Beaux-Arts'da uygulanmıştır. Amerikalı filozof ve eğitim kuramcısı John Dewey'in, Ecole des Beaux-Arts'daki mimarlık eğitiminin atölye sistemiyle ilgili erken tarihli bir çalışması bulunmaktadır (Kuhn, 2001, s.349). Dewey'in bu çalışmasıyla, projeler aracılığıyla eğitilen öğrencilerin meslektaşları ve hocalarıyla işbirliği içinde problemin karşılıklı soruşturmasıyla yoğun bir süreci paylaştıklarını ve aynı zamanda tasarlamayı da deneyimlediklerini göstermiştir (Tschimmel, 2010, s. 230).

Mimari tasarım eğitimine ikinci bakış açısı, Bauhaus ekolüdür. Bauhaus'un Beaux-Arts modelinden en büyük farklılığı öğrenciyi her tür koşullanmadan kurtarıp yaratıcılığını, hayal gücünü, bireysel ifade olanaklarını ön plana çıkarmak olduğu söylenebilir. Gropius, eğitimin amacının belli bir bilgi-beceri kazandırmaktan çok, sorunlara bir yaklaşım biçimi, bir yöntem öğretmek olduğunu dile getirir. Bu nedenle de akademik gelenekte önemli yer tutan çizim ve tarih derslerine daha az yer verir. Buna karşılık görsel iletişimin ve biçimsel dilin geliştirilmesinde daha nesnel bilgi kaynaklarına güvenilerek, biyoloji, fizyoloji psikoloji ve optik dallarındaki gelişmelerin yakından takip edilmesi gerektiğini savunur.

Bauhaus'un Temel Tasarım eğitiminin kurucusu Johannes Itten'in amacı da öğrencinin daha önce edindiği şemaları ya da düşünce kalıplarını sorgulayabilmesini, karar vermeden önce sorunları tutarlı bir biçimde düşünebilmesini ve bunları kişiliğinin bütünlüğü içinde deneyimleyebilmesini sağlamaktır (Lerner, 2005, s.226). Bu çerçevede usta-çırak ilişkisi, Beaux-Arts'dakinden farklı olmakla beraber bu ilişkinin atölyelerden tamamen ortadan kalktığını söyleyebilmek mümkün görünmemektedir. Beaux-Arts'da usta, daha fazla otorite sahibi, sonuç ürünün oluşmasında hâkim güç olarak karşımıza çıkar. Buradaki deneyim kesin kuralları olan hazır biçimlerin tekrarıyla elde edilir. Kullandıkları yöntem ve mimara yükledikleri rol farklı olmakla birlikte, Bauhaus ile Beaux-Arts arasındaki bazı ortak yönlerden de söz edilebilir. Bunlardan birincisi Bauhaus'un, Beaux-

Arts'da olduğu gibi, tasarım eğitimi bir davranış geliştirme süreci olarak görmesi, ikincisi ise, ister mimarın kendisinde olsun, isterse doğada aransın, evrensel doğruların varlığını kabul edışıdır. (Uluoğlu, 1990, s.25).

Mimari tasarım eğitimi, Beaux-Arts ve Bauhaus ekollerinden günümüze, stüdyo geleneğinin değişen yapısı nedeniyle önemli hale gelmektedir. Günümüzde tasarım stüdyoları öğrencilerin kendi kişisel deneyim ve arayışlarını desteklemekle beraber, stüdyo yürütücüsünün mesleki, pedagojik yetkinliğinin ve zaaflarının etkisinde olduğu da bir gerçektir. Bu sorunu aşmak için bazı mimarlık bölümleri ünlü mimarları öğretim kadrolarına katmaya çabalarken, bazıları da mesleki uygulama deneyiminin aktarılması yoluyla tasarım eğitiminin gerçekleştirilmesini çok önemli görmektedir. Bizim görüşümüze göre ise, tasarım stüdyosu yürütücülerinin tasarımın yapılması ile öğretilmesinin farklı beceriler olduğunu kabul etmeleri, tasarım) eğitimi geliştirecek bir başlangıç noktası olacaktır.

Tasarım stüdyosu, Dewey'in okulu tanımladığına benzer bir biçimde, öğrenciye bilgi veren değil, hayatta davranış yolunu bulmaya alıştıran, bu amaç için de düşünme alışkanlığı veren yer olarak tanımlanabilir. Her öğrenci kendi algısıyla zihnini ve tasarımını, yaratılan ortamda hazır bulunabilme düzeyine göre yeniden organize eder. Çünkü öğrenci zihinsel olarak ileri bir duruma yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla bu keşif süreci de kendine özgüdür. Öğrenci kendisini sürecin bir parçasına dönüştürerek kontrol etmek durumundadır. Burada ikili bir yapıdan bahsedilebilir: Birincisi, yaratıcı tasarım öznesinin davranışının geliştirilmesi, ikincisi ise yaratıcı tasarım nesnesinin açığa çıkartılmasıdır. Bu nedenle grup dinamiklerinin katkısı önemlidir. (Reid ve Solomonides, 2007, s.110).

Bauhaus'un tasarıma bakış açısı ve ölçütleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Bauhaus tasarımları "biçim işlevi izler"ya da "form fonksiyonu izler" (form follows fuction) ilkesini savunur niteliktedir. Tasarımda temel kaygı işlevdir. Bauhaus için ürünün işlevselliği, çoğu zaman estetik kaygıların çok üstünde yer almıştır.
2. Alanları, işlevlerine ve fonksiyonlarına en uygun şekilde kullanmışlardır. Örneğin; iç mekân tasarımlarında bölücü eleman olarak, yine bir tasarım ürünü olan mobilya kullanılması gibi (İki tarafı açık raflı kitap). Şeffaflık yanında özellikle küçük mekânlara oldukça işlevsel bir çözüm üretmişlerdir.
3. Kullanılan nesnelere tasarlarken, yalınlık, simetri, uyum, organizasyon, ekonomi, detay, süreklilik, düzen, keskinlik gibi başlıca kavramlara önem vermişlerdir.
4. Mekânlar, tüm gereksiz eşya ve nesnelere arındırılmıştır.
5. Mekânda kullanılan mobilyalar hafif (kolay taşınabilir) ve seri üretime uygun tasarımlardır.
6. Gelişen teknolojinin sunduğu tüm olanaklardan yararlanıp, tasarımlarında yeni malzemeyi en uygun şekliyle kullanmışlardır.
7. Bauhaus tasarımcılarının evlerinde de gözlemlediğimiz renkli duvar boyaları iç mekânlarda oldukça farklı bir etki yaratır. Az eşyalı, sade olarak tasarlanmış evler, oldukça iddialı mobilya renkleriyle(Fotoğraf 7 ve 8) birleşince mekânın içindeki canlılık ve enerji ortaya çıkartılmıştır (Gönülkırılmaz, 2012, s.161).

Fotoğraf:7-Gerrit Rietvelt'in Red and Blue sandalyesi. (<https://www.moma.org/collection/works/4044>)

Fotoğraf:8-Paul Klee evi. (http://www.meisterhaeuser.de/en/house_Paul_Klee.html#)

Walter Gropius, Bauhaus tasarımlarının temel ilkeleri ile ilgili düşüncelerini şöyle açıklamıştır: *Bir nesneyi doğası tanımlar. Bir kap, iskemle, ya da bir konutu doğru işlev görmesi için tasarlarken öncelikle doğasını incelemek gerekir; çünkü amacını kusursuzca karşılamalı, diğer bir deyişle, kullanışlı, dayanıklı, ekonomik ve güzel olmalıdır. Nesnelerin doğası üzerine bu araştırmadan çıkan sonuca göre, modern üretim yollarının, yapım ve malzemelerinin kararlılıkla düşünülmesiyle ortaya çıkan biçimler çoğu kez değişik ve şaşırtıcı olacaktır, çünkü bunlar alışlagelenden farklıdır*”(Conrads, 1991, s. 80).

Bauhaus'da yaratıcılığı geliştirici teknikler olarak kullanılan yaratıcı drama yöntemlerinin temelinde yatan hayal gücü ve esnek düşünce becerisini uyarıcı uygulamalardır. *Bauhaus* mobilyalarının tasarım alanında belirli ölçütleri takip ettiği söylenebilir. Bu ölçütler sanatın, zanaatın ve teknolojinin birlikteliği ile ortaya çıkan tasarım anlayışının endüstriye uyarlanması doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Bunlar; Estetik ölçütler, üretim ölçütleri ve kültürlerarası etkileşim ölçütleri olarak sıralanabilir.

Estetik Ölçütler: Estetik, Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü'nde “sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat” olarak tanımlanmıştır(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.585e78460378c9.07573690).Düşünsel ölçütler, form ve renk ölçütleri gibi maddesel etkenlere bağlı değildir. Ancak, kuramsal açıdan bakıldığında estetik ölçütler arasında yer alır. Rasyonel, modern ve çağına uygun olma; yalın, mütevazı, ekonomik ve ergonomik tasarım anlayışı, mekanistik olma ve bütünsellik gibi özellikler estetik ölçütler arasında yer almaktadır.

Üretim Ölçütleri: *Bauhaus* mobilya tasarımında üretim ölçütleri, endüstriyel seri üretime, standardizasyona, özelleşmeye ve üretimde çeşitlemeye uygunluk; minimum malzeme kullanımı, detayları azaltma ve ucuzluk olarak değerlendirilebilir. Walter Gropius'a göre; “Bauhaus atölyeleri asıl olarak, seri üretime uygun ve çağımıza özgü ürünlerin prototiplerinin geliştirildiği ve sürekli iyileştirildiği laboratuarlardır” (Gropius, 1926, s.96). Endüstriyel üretim insan hayatını

kolaylaştırarak geniş kitleler için daha hesaplı üretimlerin yapılmasını sağlamıştır. Bu şekilde standart seri üretimler gerçekleştirilirken detaylar azaltılarak minimum malzeme kullanımı sağlanmıştır.

Malzeme Ölçütleri: Endüstriyel malzeme olarak metal, cam, alüminyum profiller ve tekstil kullanılmıştır. Ayrıca hafiflik, hijyen ve açıklık malzemelerde aranan unsurlardır. Ahşap malzemenin endüstride seri üretime çok uygun olmayışı mobilyada metal, cam ve tekstil ürünlerinin kullanımını arttırmıştır. Metal, tasarımda ve üretimde esneklik sağlayan, kolay ve detaylı şekil verilebilen, strüktürel stabilite sağlayan, boşluk ve hafiflik öneren, dayanıklılığı ve bakımı kolay, geri dönüşümlü, estetik ve modern görünümlü, üretime elverişli, seri üretime ve standartlaşmaya uygun, üretimde montaj kolaylığı sağlayan, ucuz, kolay temin edilebilen bir malzeme olduğundan ağırlıklı olarak mobilya tasarımlarında kullanılmıştır.

Kullanım Ölçütleri: Mobilya tasarımlarının işlevsel oluşu, dayanıklılık, hafiflik, kolay taşınabilir olması, bakım ve onarım kolaylığı, hareketli, dinamik, uzun ömürlü, kolay takılıp çıkarılabilen, anatomik açıdan rahatlık, esneklik ve ihtiyaçlara cevap verebilme özellikleri bu başlık içinde değerlendirilebilir. Bauhaus mobilya tasarımlarında işlevsellik sadece işleve yönelik olma anlamına gelmez, aksine mobilyalar kullanımda esneklik sunar. Ancak seri üretimin getirdiği bir kısıtlama davardır, çünkü seri üretim bireyselliğin karşısındadır ve endüstri ürünlerinin tek bir fonksiyona yönelik olması sonucunu getirir (Akhuy, 1995, s.119). Buna karşın Bauhaus'un endüstri, sanat ve zanaat birlikteliği fikri, bu işlev kısıtlayıcı seri üretim anlayışını kırmıştır. Bauhaus mobilya tasarımlarının kullanımı mekânsal açıdan da önem taşımaktadır. Çünkü mobilyaların mekânda görsel olarak transparanlığı sağlaması, modern mekanlara uygunluğu, kullanım ürünü olmalarının ötesinde birer sanat nesnesi olmaları ve mekânda bakım, temizlik kolaylığının sağlanması önemlidir.

3. Günümüz Mobilya Tasarım Yaklaşımları ve Bauhaus Mobilya Tasarımlarının Günümüz Mobilya Tasarımlarına Yansımaları

Günümüzde mobilya tasarımında yeni eğilimlerin kullanılmasına rağmen eski ve yeni tarzların bir arada kullanıldığı da gözlemlenebilmektedir. Günümüz mekânlarında gerek antika sayılabilecek mobilyalar gerekse yeni tasarımlar ve farklı adaptasyonlar kullanılabilir (Pina, 2003, s. 385). XX. yüzyılın başındaki modern sanat hareketlerinin mobilya tasarımlarına yansımaları olmuştur. Mobilyada işlev ile form arasındaki ilişkinin temeli olarak XXI. yüzyılın başında da etkisini korumaktadır. Bauhaus ile mobilya tasarımlarında şekillenen değerler bugün de genel olarak tercih edilmektedir. Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler ve farklı üretim teknikleriyle üretilen dayanıklı malzemeler yeni mobilya tasarımlarında kullanılmaktadır. Tasarım yaklaşımları, ideolojik gelişmeler, insanların yaşam tarzı, sosyal değerler ve arz talep durumu günümüz mobilya tasarımlarına etki etmektedir. Bauhaus mobilya tasarımlarındaki temel disiplin olan "öz tasarım" anlayışı, günümüzde değişime uğramakta ve yerini yeni arayışlara bırakmaktadır. Ancak, Bauhaus'un modern tasarım anlayışının günümüz mobilya tasarımlarına etkisi yadsınamaz. Genel olarak günümüz mobilya tasarımları Bauhaus mobilyasından gerek fiziksel, gerek estetik, gerekse kullanım ve üretim olarak farklılaşmaktadır. Günümüzde, mobilya tasarımlarının ev mobilyası ve ofis mobilyası olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Gerek ev mobilyalarında gerekse ofis mobilyalarında tıpkı Bauhaus mobilya tasarım ölçütlerinde olduğu gibi estetik olma, malzeme açısından mukavemetli olma, üretim açısından kolay üretilebilir olma, kullanım kolaylığı, pratik olma ve mekân açısından yalnız bir kullanım ürünü değil aynı zamanda bir sanat objesi olarak kullanılma özellikleri aranmaktadır. Bauhaus mobilyalarının mekânda esnek kullanıma açık, hem ofis hem de ev mobilyası olarak kullanılabilen karakterinin yerini değişik yaşam tarzları ve çalışma şartları ile oluşan bir karakter almıştır. Mobilyalar farklı karakteristik özelliklere bağlı

olarak değişiklik göstermeye başlamıştır. Günümüzde yaşam alanları ile çalışma mekânlarının birbiriyle benzer özellikler göstermeye başlaması, mobilya tasarımlarında bir standartın yakalanmasına vesile olmuş ve alternatif ürünlerin tasarlanmasına zemin hazırlamıştır. Yeni tasarımların temel özelliği, her iki alanda da kullanılabilir olmasıdır. Yani ev ve iş yerlerine ait tasarımlar benzerlik gösterebilmektedir. Evlerde kullanılan mobilyaların bürolarda da kullanıldığı gözlemlenebilmektedir.

Pina günümüzdeki ev ve büro ile ilgili mekânsal durumla mobilyaların ilişkisini şöyle değerlendirmektedir: *“İnsanlar aslında çalıştıkları yerde yaşıyor hem de yaşadıkları yerde çalışıyor değiller mi? Çoğu çalışan yaklaşık olarak günlerinin üçte birini, belki de hayatlarının dörtte birini çalışma ortamında harcıyor. Dörtte üçünün büyük bir kısmı (uyku zamanı dahil) muhtemelen evde geçiriliyor. İkisi arasında, hayatımızın çoğunu mobilyayla birlikte yaşıyoruz. Üzerinde yemek yiyoruz, yazı yazıyoruz, üzerine birşeyler yerleştiriyoruz, onda çalışıyoruz, üzerine ve içine birşeyler depoluyoruz. Onunla dekore ediyoruz, ayaklarımızı üzerine koyuyoruz... Üzerinde oturuyoruz, uzanıyoruz, oynuyoruz, aşk yapıyoruz, uyuyoruz, doğuruyoruz ve ölüyoruz. Mobilya, herhangi bir obje kadar yaşantılarımızın bir kısmı... Peki neden iyi tasarlanmış, işlevsel, rahat, dayanıklı ve iyi görünümlü mobilyalar hem çalışma ortamında hem de konutta kullanılsın?”* (2003, s. 381). Pina'nın bu yaklaşımı günümüz mobilya tasarımcılarını yakından ilgilendiren bir durumdur. Bauhaus mobilya tasarımlarının ofis mobilyası ile ev mobilyası arasındaki geçişi sağlayabilen temel klasikler arasında yer aldığı söylenebilir.

Charles ve Ray Eames'in 1951-1953 yılları arasında tasarladıkları tel kafes sandalye tasarımları (Fotoğraf 9) mobilyada birbiriyle ilişkili bir mekânsallık yakalanmıştır. Tel kafes türünde hazırlanan sandalyelerin yemek, oturma ve çalışma gibi farklı işlevlerin hepsine birden cevap verebilecek özellikte olması tercih edilebilir olmasını arttırmaktadır. Günümüz mobilyalarında çok işlevlilik pazarlama sorunlarını ortadan kaldırabilmekte, arz ve talebi arttırabilmektedir.

Fotoğraf:9-Charles ve Ray Eames, Tel Kafes Sandalyeleri, 1952, Knoll.
(<http://www.vitra.com/enun/home/products/wire-chair-dkr-dkx/gallery/>)

Ettore Sottsass'ın 1981 yılında tasarladığı Carlton Dolabı (Fotoğraf 10) postmodern örneklerin en aykırı olanlarından. Renk, şekil ve tarihsel göndermeler açısından soyut olarak tasarlanan bu mobilyada form işleve yön veren esas değer olarak kullanılmıştır. Bu nedenle sözkonusu tasarımda estetik değerler rasyonel değerlerin önüne geçmiştir. Mobilya tasarımında düşünsel açıdan eleştirilen ve sanat tarihi ile anlaşılması beklenen bir özelliğinin olduğu gözlemlenebilmektedir.

Günümüz mobilya tasarımcıları daha çok kişisel yorumlarıyla sektöre yenilikler getirmişlerdir. Özellikle 1980 sonrasında tasarımcıların tasarımlarını kişiselleştirmesi ve özelleştirmesi sektörde çeşitliliği artırarak rekabet unsurunu gündeme getirmiştir. Bazı popüler tasarımcılar ve uluslararası düzeyde üretim yapan mobilya şirketleri, tasarımları ile belirli dönemlerde fark yaratarak tarz ürünleriyle ön plana çıkmışlardır. Bu tasarımlarda Bauhaus tasarım anlayışının izleri bulunmaktadır.

Fotoğraf:10-Ettore Sottsass, Carlton Dolabı , 1981.
(http://www.designmuseum.org/entry/3926?style=design_image_popup)

Blok uygulamalar açısından bakıldığında iç mekân ya da dış mekân tasarımlarında gelişen teknoloji ile birlikte hayal gücünü zorlayan mobilya tasarımlarına rastlamak mümkündür. Günümüz bahçe mobilya tasarımlarında da Bauhaus ekolünün izleri görülebilir. Bahçe ve yazlık evlerde kullanılan Puzzle tasarımlar görsel olarak farklılıklar sunarken bu tasarımlarda rahatlık olgusu da ihmal edilmemiştir. Özellikle, görsel olarak farklı mekânlarda farklı tasarımlar yaratmak isteyenler puzzle tasarımlara istedikleri şekilleri vererek kullanabilmektedirler. Fotoğraf 11’de görülen günümüz bahçe mobilya tasarım örneği, yalnız dış mekân değil aynı zamanda iç mekânlarda da kullanılabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Fotoğraf:11-Puzzle bahçe mobilya tasarım örneği. (<http://www.kadincasayfa.com/puzzle-bahce-mobilya-tasarimlari/cok-guzel-bahce-mobilya-ve-aksesuar-tasarimlari-3-2/>)

Bauhaus mobilyaları, işlevselliği ve mekândaki farklı estetik yapısıyla döneminin önemli kullanım eşyaları arasında yerini almıştır. Bauhaus öncesinde var olan mobilya tasarımları ve üretimleri, Bauhaus Sanat Okulu içinde gerçekleşen üretim anlayışı sayesinde modern dünyanın kullanımına sunulmuş kullanıcıların yaşam kalitesini artırılmıştır. Teknolojinin yardımıyla seri halde üretilen ürünler, toplumun her kesimine ulaşarak genelin kullanımına sunulmuştur. Mobilyalardaki bu ferah görünüm ve hantallıktan uzak estetik yapı, günümüz mobilya tasarımlarını da etkilemiş; tasarımlar konforun ve rahatlığın daha çok arandığı ürünler haline gelmiştir. Zaman içerisinde tasarım kültürüne sahip olan mobilya üreticileri yeni ürün geliştirme süreçlerinde tasarımcılarla daha sağlam birliktelikler kurarak, ihtiyaca yönelik, yenilikçi, kalite algısı yüksek ürünler üretebilir duruma gelmiş firmalar kurmuşlardır. Bu firmaların sayısı ülkemizde sayıca artmakta olup, tasarımcıların mobilya üreticileri ile kurdukları daha yakın ilişkiler, tüketiciye kadar uzanan bir zincir konumuna gelmiştir. Modern toplumda tüketicilerin istekleri doğrultusunda üretimler yapılmış ve Bauhaus Sanat Okulu örnek alınarak gerçekleştirilen projeler, daha ileriye taşınmıştır. Mobilya tasarımları, modern mekânda, modern dekorasyon içinde, modern mobilyalı yaşam projesi olarak bütünleşip birçok kültürde toplumsal kabul görmüştür. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de modernleşmesinin öncüsü kabul edilip övülmüş ve yüceltilmiştir. Bu değerler bu günde önemini korumaktadır (Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009a, s. 201-240).

Günümüzdeki mobilya tasarımları ve yaklaşımları incelendiğinde Bauhaus'dan günümüze gelen süreçte çok farklı tasarımların yapıldığı görülmektedir. Dünya üzerinde ihtiyaçlar hiyerarşisindeki farklılıklar nedeniyle tasarımlardaki arayışlar da farklı olmuştur. Ancak, mobilya tasarım arayışlarındaki düzensizlik, tasarımda yön belirsizliğine neden olmuştur. Bauhaus mobilya tasarımları taşıdıkları öz değerler nedeniyle günümüzde farklı mobilya tasarımlarının kaynağı olmuştur.

Estetik üretim olarak Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarına yansımaya bakıldığında özellikle Bauhaus mobilya tasarım ölçütlerini oluşturan temel öğelerin günümüzde de mobilya tasarımlarını etkileyen ana etkenler olarak yerini aldığı görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarını etkileyen ölçütleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. **Fiziksel ölçütler:** Malzeme kullanımı, ağırlık, taşınabilirlik,
2. **Endüstriyel malzeme kullanım ölçütleri:** Hafiflik, hijyen, şeffaflık ve sürdürülebilir malzeme kullanımı,
3. **Yapısal ölçütler;** Konstrüktif yapı, strüktürde şeffaflık, açıklık, sadelik ve basitlik,
4. **Estetik ölçütler;** Form, geometri, çizgisellik, yalınlık, rasyonel olma, modern ve çağına uygun olma, basit tasarım anlayışı, ekonomik ve mütevazî tasarım anlayışı, mekanistik olma ve bütünsellik,
5. **Renk ölçütleri:** Ana renklerin kullanımı, renklerin işlevi ve strüktürü,
6. **Düşünsel ölçütler:** Rasyonel olma, basitlik, ekonomik olma, mekanik olma, bütünsellik, yeniden değerlendirme ve geliştirme,
7. **Üretim ölçütleri:** Endüstriyel seri üretime uygunluk, standardizasyona uygunluk, özelleştirmeye uygunluk, çeşitliliğe uygunluk, malzeme kullanımı ve ucuzluk,
8. **Kullanım ölçütleri:** İşlevsellik, denge, hafiflik, taşınabilirlik, uzun ömürlü olma, hareketlilik, portatif oluşu, fiziksel rahatlık, kullanımda esneklik, ayarlanabilirlik ve yenilikçi oluşu,
9. **Mekânsal ölçütler:** Şeffaflık, işlevsel mekân tanımlama, modern mekânlara uygunluk, bulunduğu mekânda sanat objesi olması ve mekânda bakım kolaylığının sağlanması.

Yukarıda belirtilen sıralamanın dışında Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarına yansımaları, üretim öncesi çalışmalar, üretim anı çalışmaları ve üretim sonrası çalışmalar olarak değerlendirilebilir.

3.1. Üretim Öncesi Çalışmalar Yönünden Değerlendirme

Üretim öncesi çalışmalar, projelendirme, tasarımda gerçekçi olma ve modern çağa uygunluk, düşük maliyet, çizgisellik ve yalınlık olarak değerlendirilebilir.

3.1.1. Projelendirme

Bauhaus'da tasarımı projelendirmek üretim açısından basitlik sağlıyor, kolay ve ucuz üretim yöntemlerinin daha iyi yorumlanmasına imkân veriyordu. Bu sistem modern tasarım anlayışının da bir sonucudur. Gerek malzemede, strüktürde ve detaylarda, gerekse kullanımda, işlevde önerdiği basitlik, mekânda ve üretim koşullarında rahatlıklar sağlıyordu. Marcel Breuer, masa, sehpa ve etajer tasarımlarında devrim getirecek bu tasarım formülünü uygulamış ve başarılı olmuştur. 1928'de daha yoğun olmak üzere sehpa B9 tasarımları gerçekleştirmiştir (Fotoğraf 12) (Wilk, 198, s. 79).

Fotoğraf:12-Marcel Breuer, sehpa, B9 Yan masalar. (<http://www.bonluxat.com/d/marcel-breuer.html>)

Cam ve çelik görselliğini ve transparanlığını basit tasarım anlayışıyla bir araya getirmesi bakımından B18, B27 ve B23 modelleri önemlidir. Basit tasarım, üretimde verimlilik sağlamak amacıyla ve modern tasarımın gerekliliği olarak sade ve yalın tasarımlar üretmek üzere mobilyada gerekli, yeterli ve şart olan değerlerin var olmasına dayanır. Bu anlayış günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

3.1.2. Tasarımda Gerçekçi Olma ve Modern Çağa Uygunluk

Gerçekçi olma ölçütü, Bauhaus'dan bu yana mobilyada sorgulanan özellikler arasındadır. 1970'lerden sonra ortaya çıkan anti-rasyonalist ve tasarım karşıtı mobilya tasarım anlayışları, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Rasyonalizm bu karşıt anlayışlara karşı; üretim, tasarım ve kullanım değerlerini aklın kurallarına uygun, nedensel ve işlevsel şekilde mobilyaya uygulanmasından yana tutum sergileyen tasarımcıların takip ettiği yol olmuştur.

Modern mekânlar, Bauhaus'un etkin olduğu 1930'lardan bu yana etkisini sürdüren Modernizm ile günümüzde de basit, yalın, rasyonel şekilde üretilmekte, Türk modern mekânlarına günümüz yaşam koşullarına uyum sağlayacak mobilyalar tercih edilmektedir. Bauhaus'da aklın kurallarına göre gerçekçi olarak üretilen mobilya tasarımları modern çağa uyum sağlayarak günümüz mobilya tasarımlarını etkileyebilmiştir.

3.1.3. Çizgisellik ve Yalınlık

Modern çağa uygunluk; çizgisellik ve yalınlık ölçütünü beraberinde getirir. Bu ölçüt Bauhaus mobilya tasarımında olduğu gibi günümüz mobilya tasarımında da var olan bir form ölçütüdür. Bauhaus mobilyalarında çelik profilin çizgisel kullanımı ile sağlanan çizgisel tasarımlar, günümüzde de benzer şekilde metal strüktürler ile sağlanmaktadır. Kazuhide Takahama'nın 1968 yılında tasarladığı Tulu sandalyesinde (Fotoğraf 13) çelik profilin ince kesitli kullanımı ile narin çizgisel hatlar elde edilmiştir. Çizgisellik, bu sandalyede hafifliği de beraberinde getirmiştir.

Fotoğraf: 13- Kazuhide Takahama, Tulu Sandalyesi, 1968, Simon International. (www.simoncollezione.com)

Bauhaus'dan bu yana değişmeden kalan ölçütlerden biride tasarımların yalın olmasıdır. XX. yüzyıldaki tasarımların formda sadeleşme hareketi, günümüzde de etkisini sürdürmektedir. Günümüz mobilyalarında genel olarak form, malzeme, detay ve kullanım özelliği bakımından bütünsellik ile yalınlık bir arada ele alınarak tasarlanmaktadır. Endüstriyel kolaylık ve hız sağlaması bakımından ele alındığında da tasarımda yalınlığın önemi görülebilir.

3.1.4. Düşük Maliyet

Düşük maliyet ölçütü, günümüz mobilyasında üretimde olduğu kadar sanatta da vurgulanan özellikler arasındadır. Bauhaus'da endüstriyel verimliliği arttırmak, daha geniş kullanıcı kitlesine ulaşmak, sosyal olarak insanların faydalanacağı mobilyaları üretmek gibi amaçlarla tasarlanan mobilyalar günümüzde de benzer amaçlarla üretilmekle beraber, sosyal değerlerin sanatsal olarak vurgulandığı örnekler ucuzluk ölçütünü mobilyada ön plana çıkarmaktadır.

3.2. Üretim Aşamasındaki Çalışmalar Yönünden Değerlendirme

Mobilya projesinin üretilebilir olması, endüstriyel malzeme kullanımı, az malzeme ile dayanıklılığın artırılması, kullanılan renklerin işlevselliği ve psikolojik etkileri, estetik özellikler, üretimin hafif ve demonte olması gibi özellikler üretim aşamasındaki çalışmaları ifade etmektedir.

3.2.1. Projenin Üretilebilir Olması ve Endüstriyel Malzeme Kullanımı

Projenin üretilebilir olması, endüstriyel seri üretime uygunluk ölçütü bakımından günümüz mobilya tasarımının kaynağını XX. yüzyılda gelişen endüstriden alır. Bauhaus ile tasarımda ele alınan az emek ile hızlı üretim koşullarının sağlanması anlayışı günümüz mobilya tasarımını etkilemiştir. Endüstri için önemli değerlerden olan hız karşılığında alınan verim, XXI. yüzyılda da benimsemiştir. Bu nedenle günümüz mobilyalarında seri üretime uygun tasarım anlayışı gelişmiştir.

Endüstriyel malzeme kullanımı, Bauhaus tasarımlarında olduğu gibi günümüz mobilya tasarımında da temel ölçütlerden biridir. Çağın değişmesi, yeni malzemelerle birlikte bu malzemelerin mobilya tasarımında kullanılacak şekilde üretileceği teknolojilerin geliştirilmesi, mobilya tasarımında yararlanılabilecek olanakları da farklılaşmaktadır. Bauhaus mobilya tasarımlarında ön plana çıkan çelik, alüminyum, cam ve tekstil günümüz endüstriyel mobilya tasarımında yaygın kullanılmakla birlikte plastik malzemelerin kullanım alanları da artmıştır. Plastik malzemeler kalıplama yöntemleri ile kullanılmaktadır. Bunun yanında karbon fiber, fiberglas, poliüretan, polietilen, polypropülen veya plastik, metal, cam ve ahşap türevlerinden karışımla elde edilen, mobilya tarihinde yeni kökenli, farklı endüstriyel uygulamalar ile şekillendirilen malzemeler sıklıkla mobilya tasarımında kullanılmaktadır.

Endüstriyel malzeme ölçütlerinden bir diğeri, malzemedeki dürüstlük ve açıklık prensibine dayanır. Malzemedeki dürüstlük ve açıklık malzemelerin olduğu gibi ve doğal olarak kullanılmalarıyla ilgili bir ölçüttür. Günümüzde mobilya tasarımlarında yapay malzeme kullanımı özellikle plastik türevlerinin kullanımı ile yaygınlaşmıştır; ayrıca malzemeler strüktürel detaylar ile gizlenebilmektedir. Buna rağmen malzemedeki dürüstlük anlayışını sürdüren tasarımlar mevcuttur. 1970'lerde pop tasarım anlayışına karşı geliştirilen Repro tasarım anlayışı, 1920'lerin ve 1930'ların klasik mobilyalarının tekrardan üretilmesini gündeme getirmiştir (Bony, 2005, s.133).

Günümüz malzeme ölçütlerinden bir diğeri de sürdürülebilir malzeme kullanımıdır. Günümüz çevresel koşulları göz önünde bulundurulduğunda geleceğe yönelik enerji kazancı sağlamak ve XX. yüzyıldan başlayarak artan sanayileşmenin getirdiği kirlenmeyi ve doğal kaynakların

tükenmesini önlemek amacıyla endüstriyel kirlilik yaratan, işlenmesi için oldukça fazla enerji gerektiren malzemelerden geri dönüştürülebilir ve sürdürülebilir malzemelere yönelim başlamıştır.

3.2.2. Az Malzeme İle Dayanıklılığın Arttırılması

Günümüz mobilya tasarımında minimum malzeme kullanımı modernliği çağrıştıran ve üretimde verimlilik sağlamak amacıyla ele alınan bir ölçüttür. Malzemelerin ekonomik kullanımı doğaya duyarlılık temasının ortaya çıktığı 1980'lerden günümüze daha da önem kazanmıştır. Charlotte Perriand da çeliğin ahşaba göre daha mukavim ve dayanıklı olduğunu savunur. Minimum ağırlık maksimum mukavemet ile kendiliğinden ve ek maden kullanmadan kaynama yapılabilen metallerin çeşitli olasılıkların önünü açtığına değinen Perriand, ahşabın ve metalin yük altında kırılma yapmadan durabilecek ağırlıklarını da karşılaştırır. Ahşap belirli bir yüke katsayı olarak 10 birim ağırlık ile dayanım sağlarken, metal 6 birim ağırlık ile aynı yükü kaldırabilmektedir (Perriand, 1990, s.165).

3.2.3. Kullanılan Renklerin İşlevselliği ve Psikolojik Etkileri

Renk işlevselliği bakımından Bauhaus mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımına etkisi incelenmiştir. Bunlar ana renk kullanımı, rengin işlevi ve psikolojik etkileridir. Bauhaus'dan günümüze mobilyada etkin olmuş olan temel/ana renk kullanımı, rengin işlevi ve ürünü tamamlaması ile tasarımcının tasarımı üzerindeki rengin etkilerini göstermektedir. Endüstriyel renkler olarak da günümüz mobilyalarında sıklıkla görülmektedir. Endüstriyel üretimde daha sık kullanılan siyah, beyaz, kırmızı, sarı ve mavi renkler, diğer renklere göre mobilya tasarımlarında daha geniş kullanım alanı bulmaktadır. Antonio Citterio, özellikle yaptığı işlevsel çözümlerle dikkat çeken İtalyan mobilya ve ürün tasarımcısıdır. Antonio Citterio'nun tasarımları son teknoloji ile malzemenin sınırlarını zorlayan bir nitelik taşır. B&B Italia için 2006 yılında ürettiği sandalye tasarımlarında (Fotoğraf 14) metal malzemenin ekonomik kullanımı ve yeni malzemeler ile oturak ve sırtın ergonomik olarak ele alınışı dikkat çeker.

Fotoğraf: 14-Antonio Citterio, OTTOCHAIRS serisi, 2006, B&B Italia.
(http://citterio-viel.com/EN/Design/products/bandb_italia/ottochairs_p726.aspx)

Renk türlerinin psikolojik etkilerinden bahsederken ifade edilmesi gereken bir konu da, bir rengin hem pozitif hem negatif özelliklerinin olabileceğidir. Kırmızı, kaosu rengidir ve gerçekte uygun tonlarda ve oranlarda kullanılmamışsa, bir mekân içerisinde de kaosa neden olabilir. Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta renklerin pozitif-negatif etkilerini kontrol altına alabilmek için kullanılacak renk türünün doyum oranının ve değerinin taşıdığı anlam açısından büyük öneme sahip olduğudur (Özdemir, 2005, s.392).Rengın işlevi, ölçütü farklı mobilya elemanlarının farklı tekniklerle üretilmesi, renklerinin farklı belirlenmesi, Bauhaus mobilya tasarımlarında olduğu gibi günümüzde de var olan bir anlayıştır.

Renk Türünün Psikolojik Etkileri: Kırmızı; tutkunun rengi, Sarı; ışıklı, hareketli, parlak ve neşeli, Kahverengi; toprak ana ve ağaçların rengi, Taba; gerçekçi, yönlendirici, Mavi; hoşnutluk, iyi niyet, Mor; asalet, mistizm, Beyaz; bütün renkleri içinde barındırdığından birliğin ve saflığın sembolü olmuştur. Bir açıklık ve şeffaflık idealini yansıtır. Siyah; beyazın zıttı olarak iyi-kötü, gündüz-gece, yin-yang, yaşam-ölüm gibi var olan doğal ikilemlerin ‘diğer’ rengidir. Siyah her birimizin doğasında bulunan derin uyumsuzluğun sembolüdür. Bu renk, yas, pişmanlık, suçluluğu sembolize eder. (Martel, 1995, s.85).

3.2.4. Estetik Özellikler

Estetik özellikler bakımından Bauhaus mobilya tasarımının günümüz tasarımına etkilerini temel geometri adı altında inceleyebiliriz. Temel Geometri altında günümüz mobilyalarının Bauhaus mobilya tasarımları ile benzeşen ve ayrılan özelliklerini inceleyerek, mobilyada estetik bakış açısının sürekli ve kişisel olarak değişkenliğinin toplumun estetik anlayışlarını şekillendiren bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Geometri ölçütü günümüz mobilya tasarımında Bauhaus mobilya tasarımından bazı yönlerle ayrılmaktadır. Bauhaus mobilyalarında örneklenen rasyonel/temel geometri ölçütü günümüz mobilya tasarımında da mevcut olmakla birlikte, mobilyada farklı formlar ve amorf hareketler kabul görmüştür. Günümüz mobilyası için sadece rasyonel/temel geometrilerden değil, temelini temel geometrilerden alan amorf formlardan da söz edilebilir.

3.2.5. Üretimin Hafif ve Demonte Olması

Hafiflik, mobilya tasarımında XX. yüzyılın başından bu yana endüstride ele alınan önemli bir ölçüttür. Malzeme kullanımı açısından mobilyadaki hafiflik arayışları, XXI. yüzyılın başında neredeyse son safhaya ulaşmıştır. Günümüzde Bauhaus tasarımlarının hafif malzeme kullanımı ölçütü, gerek üretimde gerekse nakliyyede ve kullanımda kolaylık, hız ve verim sağladığından tercih edilmektedir.

Sökülüp takılabilir olma ölçütü, günümüz mobilyalarında hareketlilik, yerden tasarruf etme, parçalanabilir ve modüler olma gibi özelliklerin bir sonucu olarak kullanıcı etkileşimli mobilya üretiminde kullanılmaktadır. Bu kullanıcıların ‘kendin taşı, kendin kur mobilyaları’ ürün rafından alarak kendi mekânlarında monte edebilmeleri için gerekli olan bir özelliktir. Ayrıca katlanabilen ve kolayca şekil değiştirebilen mobilyalar da bu özelliği taşımaktadır (Sahinkaya, 2009, s.232).

3.3. Üretim Sonrası Çalışmalar Yönünden Değerlendirme

Mobilyanın çağın anlayışına uygun projelendirilmesi, anatomik değerlerle mobilya arasındaki önemli bağlantı, eşyanın mekâna uyumluluğu, kullanım kolaylığı, üretimin ne derece başarılı olduğunu belirten ölçütlerdir.

3.3.1. Projenin, Çağın Anlayışına Uygun Projelendirilmesi

Projenin, çağın anlayışına uygun tasarlanması günümüzde farklı teknolojilerin gelişmesi ile yaşam alışkanlıklarının değişmesi sonucunda, endüstri toplumundan ayrılan bilgi toplumunun kullandığı mobilyalara özgü olan bir ölçüt sayılabilir. Bu ölçüt her geçen gün farklılaşan yaşam şekillerine uyum sağlayacak mobilyaların tasarlanması demektir. Bauhaus tasarımının bütünsellik, anatomik rahatlık, mekânsal transparanlık sağlayan yalınlık gibi ölçütlerine de uygundur. Tasarımcı, estetik

yaklaşımını ise şöyle açıklar; “Estetik seçimim açık, okunaklı ve hiçbir şeyin kompozisyonundan eksiltilemeyeceği şeylere yöneliktir” (Saville, 2006, s.54).

3.3.2. Anatomik Değerler ve Mekâna Uyumluluk

Anatomik rahatlık ölçütü Bauhaus mobilya tasarımında ele alınan önemli ölçütlerden biridir. Günümüzde anatomik rahatlık ölçütü mobilyada ergonomi adıyla özelleşerek mobilya tasarımlarında insan vücudu için en sağlıklı ve kaliteli pozisyonların sağlanması hedeflenmektedir. Jeffrey Bennett’in tasarladığı Landscape 05 isimli Sezlong (Fotoğraf 15) Bauhaus’un mekânsal ve anatomik yaklaşımlarının günümüze yansması olarak kabul edilebilir.

Fotoğraf:15- Jeffrey Bennett, Landscape 05 Şezlong, 2005, B&B Italia. (www.architonic.com)

Mekânda uyumluluk Bauhaus mobilya tasarımında ele alınan önemli bir durumdur. Bir mekânda mobilyaların, yüzey devamlılığını bozmaması önemlidir. Günümüz mobilya tasarımlarından özellikle oturma grupları ve dolaplar birbiriyle uyumlu olarak tasarlanırken aynı zamanda masanın özellikleri de dikkate alınmaktadır. Genelde ağırlıklı olarak köşeli yapıların varlığı düşünülerek kare ya da dikdörtgen formlar, tasarımların ana yapısını oluşturmuştur. Modern yapılarda yeni eğilimlere göre tasarlanmış mekânlar için özel tasarımlar tercih edilmektedir. Fotoğraf 16’da günümüz dış mekân tasarımı örneği bulunmaktadır. Burada mobilyalar mekânın özelliğine göre tasarlanmış ve renk olarak kahve-beyaz kombinasyonu içerisinde yeşil renk ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır.

Fotoğraf:16-Dış mekân tasarımı ve mobilya kullanımı.
(<http://oksijenci.com/dis-mekan-dekorasyonunda-renk-uyumu/>)

1919 yılında Walter Gropius tarafından Weimar’da kurulan **Bauhaus Okulu** plastik sanatları bir bütün olarak ele alıp sanatın topluma hizmet etmesi gerektiğini; sanatçı ve zanaatçı arasında fark olmadığını ileri sürmüştür. Usta-çırak anlayışı sonucunda hem teknik hem de uygulamayı bilen üreticiler yetiştirmeyi amaçlayan okulda; sanat, toplum, endüstri ve el sanatları birlikteliğiyle, insanın tüm yaşantısını içine alan konuttan en küçük kullanım eşyasına kadar tüm üretimlerde ve uygulamalarda uygulanabilirlik ve işlevsellik önemsenmiştir (<http://nalanyilmaz.blogspot.com.tr/>). Bauhaus ölçütlerine göre makine, teknik, endüstri ve seri üretim çalışmaları çağdaş uygarlık için

gereklidir. Tasarımcı, insanların ihtiyaçları için ulaşılabilir türde sanat eseri üretebilmelidir. Bu anlayışla üretilen mobilya tasarımları kültürlerarası etkileşim ve iletişim bağlamında estetik üretim olarak günümüz mobilya tasarımlarına yön vermiştir denilebilir.

Sonuç

Tarihsel süreç içerisinde birbirinden farklı toplumsal kültürler oluşmuştur. Ancak bunlar birbirlerinden kopuk değildir. Anlamlı bir ilişkileri vardır çünkü toplumlar; örf, adet, dil, farklı sanat anlayışı gibi değerler yönünden birbirlerini etkiler. Yeryüzünde insanla birlikte sanatsal ürünlerde var olmuş, insanoğlu ruhsal ihtiyaçlarını sanatla gidermeye çalışırken sosyal ihtiyaçlarını da yaşamını kolaylaştırabilecek ürünler tasarlayarak gidermiştir. Zaman içinde estetiği içselleştirerek diğer yaşamsal ürünlerde kullanmış ve kendisiyle bütünleştirmiştir.

Bauhaus hareketi, geçmişte olduğu gibi bugün de sanatın radikal bir biçimde modernize edilmesi amacını taşımaktadır. Bauhaus aslında, geleceğin inşası olan bir ütopyanın, bütün sanat alanlarını aynı potada buluşturmasıdır. Sanat ve zanaat, uyum içerisinde birbirlerine bağlandığında, serbest ve uygulamalı sanat arasındaki ayırım ortadan kalkmıştır. Bauhaus akademik eğitim sistemine sırt çevirmek suretiyle, biçimlendirme esaslarını yeniden düzenleyerek, özellikle atölyeyi modern endüstri biçimindeki yapılandırmalar için öne çıkartarak ve favori olarak göstererek hem sanat eğitimi alanını yeniden biçimlendirmiş hem de gerçek sanatsal tavrını ortaya koyabilmiştir.

Bauhaus'dan günümüze tasarım alanında büyük bir gelişme göze çarpmaktadır. Bir konut projesi içindeki mobilya tasarımları, bunun en önemli kısımlarından birini oluşturmaktadır. Bauhaus'da teknolojik anlamda hayat bulmuş farklı malzeme kullanımı, Bauhaus tasarımı mobilyayı konforun baş tacı yapmıştır. Özellikle Marcel Breuer'in tasarımları mobilyada devrim yaratmıştır.

İçinde bulunduğumuz dönem, sanatçıların topluma karşı belli bir sorumluluk taşıma dönemidir. Bauhaus, estetik üretimle ilgili ölçütleri endüstri sektörüne kabul ettirerek topluma yayma misyonunu yerine getirmiş ve bu aşamadan sonra aşırı bir biçimciliğe dönüşmüştür. Bauhaus zamanında, sanatçıların yarattıkları modellere tedbirli yaklaşan endüstri, günümüzde biçimci tasarımları adeta paylaşmamaktadır. Mimar Ludwig Mies van der Rohe'nin 1957'de söylediği, "Bauhaus bir fikirdi. Onun dünyadaki tüm ilerici okullar üzerindeki büyük etkisinin temelinde, onun bir fikir olma gerçeğinde yatmaktadır. Böyle bir etkiye ne bir organizasyonla, ne de propagandayla ulaşılabilir. Yalnızca bir fikrin böyle bir etki yapma gücü vardır ki, geniş yankılar uyandırabilsin" sözleri bu olguyu en iyi özetleyen ifadelerdir denilebilir.

Günümüzde mobilya sektöründeki yeni eğilimleri takip edebilecek, yeni tarz ürünler tasarlayabilecek bilgi ve deneyime sahip tasarımcılar yetiştirilerek Bauhaus anlayışı ve daha ötesinde çağın gereklerine uygun, modern üretimler hayata geçirilebilir. Mobilya firmaları estetik ve sanatsal araştırmalarla tasarruf sağlayıp teknolojinin kendilerine tanıdığı tüm olanak ve kolaylıkları kullanmalıdırlar. Günümüz mobilya tasarımları üzerinde etkisinin olduğu düşünülen Bauhaus Sanat Okulu, tasarım anlayışını kültürel değerler açısından geliştirilebilir.

Mobilya tasarımlarında estetik üretimin teknoloji ve kültür ile etkileşimi, yeni teknolojik ürünlerle toplumların kültürel değerlerinin harmanlanması, teknoloji ve kültür bütünlüğü içinde günümüz mobilya tasarımlarına daha fazla yansıtılabilir. Mobilya tasarımcısı tasarımlarında, estetik, ergonomi, fonksiyonellik, malzeme, üretim yöntemleri ve psikoloji konularında da bilgi sahibi olmalı ve toplumların kültürel farklılıklarını teknoloji ve estetiğin mobilya tasarımları üzerindeki yansımalarını kurgulayarak tasarımlarını gerçekleştirebilmelidir. Günümüz mobilya tasarımları üzerinde etkisinin olduğu düşünülen Bauhaus mobilya tasarım anlayışı, yeni eğilimler

doğrultusunda geliştirilmelidir. Tasarımlarda kültürlerarası etkileşim dikkate alınarak estetik üretimler gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça

- Akhuy, S. (1995). *Sanat, Tasarım, Bauhaus*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Artun, A. ve Aliçavuşoğlu, E. (2009). *Geometrik Modernlik: Bauhaus Enternasyoneli ve Türkiye’de Sanat, Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baktır, Ö. (2006). *Bauhaus Felsefesi ve Endüstriyel Tasarımdaki İşlevsellik Boyutu*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biçer, K. (2006). *Modernizm ve Endüstriyel Devrim Işığında Çağdaş Tasarımın Temeli*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bony, A. (2005). *Furniture and Interiors of the 1960’s*. Paris: Flammarion.
- Conrads, U. (1991). *20. Yüzyıl Mimarisinde Program ve Manifestolar*. İstanbul.
- Droste, M. (1992). *Marcel Breuer, Design*. Köln: Benedikt Taschen.
- Erkmen, N. (2009). *Bauhaus, Modernleşmenin Tasarımı, 50.Yıl Etkinlikleri, Bauhaus Ekolu Işığında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu ve Marmara Üniversitesi GSF’nin Dünü-Bugünü*. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Fiedler, J. & Feierabend P. (2000a). *Bauhaus*. Berlin: Ullmann Publishing.
- Gönülkırılmaz, Y. (2012). *Bauhaus’un Türkiye’deki İç Mekân Tasarımına Yansımaları*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Gropius, W. (1926). *Programs and Manifestoes of 20th Century Architecture*. U. Conrads, (Ed.), Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Hoban, S. (2001). *Collecting Modern Design*.Octopus Publishig Group Ltd London.
- Kim, Y. Y. (2005). Inquiry in Intercultural and Development Communication. *Journal of Communication*. 55 (3). 554–577.
- Kuhn, S. (2001). Learning From The Architecture Studio: Implactions From The Project-Based Pedagogy. *International Journal of Engineering Education*.17(4-5). 349-352.
- Kleiner, F. S. & Mamiya, C.J. (2000). *Gardner’s Art Through The Ages: The Western Perspective*. USA: Gardner, Helen, Thomson Wadsworth.
- Krausse, A. C. (2010). *Rönesans’tan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü*. D. Zaptcıoğlu, (Çev.). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Kubba, S. (2003). *Space Planning for Commercial and Residential Interiors*.USA: MC Graw Hill Professional.
- Lerner, F. (2005). Foundations for Design Education: Continuing the Bauhaus Vorkurs Vison. *Studies in Art Education A Journal of Issues and Research*.46 (3). 211-226.
- Lynton, N. (1982). *Modern Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Martel, C. (1995). *Ben Enerjiyim*. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık Bölümü Dergisi*. 14(2). 391-402.
- Perriand, C. & Hassenpflug, G.&Breuer, M. (1990). The Materials of Furniture: Wood or Metal. *Journal of Design History*. 3(2/3). 162-165.
- Pina, L. (2003). *Furniture in History: 3000 B.C.-2000 A.D*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Read, H. (1973). *Sanat ve Endüstri*. N. Bayazıt, (Çev.). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaacılık Yay.
- Roth, L. M. (2000). *Mimarlığın Öyküsü*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi Yayınları.

- Sağocak, A. M. (2003). *Tasarım Tarihi Endüstri Ürün Tasarımında 250 Yıl*. Bursa: Vipaş A.Ş.
- Saville, M. (2006). *Introducing Second Language Acquisition*. F. Ütkiner, (Çev.), Çanakkale: Onsekiz Mart University.
- Şahinkaya, S. B. (2009). *Bauhaus Mobilya Tasarımının Günümüz Mobilya Tasarımına Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terlikli, S. (2013). *1850 ve 1950 Yılları Arası Batı Toplumlarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı.
- Tschimmel, K. (2010). Design as a Perception-in-Action Process. T. Taura; Y. Nagai, (Ed.), *ICDC2010 International Conference on Design Creativity*. (pp.223-230). London: Springer Verlag.
- Uluoğlu, B. (1990). *Mimari Tasarım Eğitimi Tasarım Bilgisi Bağlamında Stüdyo Eleştirileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yaylalı, H. (2000). *Rasyonel Tavryla 20. yy. Tasarım Tarihine Damga Vuran Düşünce Sistemi Bauhaus Okulu*. *Art Decor*. (85). 106 -120.
- Wilk, C. (2006). *Modernism: Designing A New World 1914-1939*. London.
- Barcelona Koltuğu. (2012). *Bilgim Nette Blogu*. 07 Aralık 2016.
<http://www.bilgimnette.com/barcelona-koltugu.html>
- Bauhaus Mobilya Tasarımı (2016). *Nalan Yılmaz Blogu*. 06 Aralık 2016.
<http://nalanyilmaz.blogspot.com.tr/2016/09/bauhaus-mobilya-tasarm.html>
- Bonluxat Web Sayfası. 08 Aralık 2016. <http://www.bonluxat.com/d/marcel-breuer.html>
- Christie's Web Sayfası. 09 Aralık 2016.
<http://www.christies.com/lotfinder/Lot/marcel-breuer-1902-1981-long-chair-designed-5363558-details.aspx>
- Çağdaş Sanata Varış 71/ Bauhaus 2. *Fusun Kavrakoğlu Blogu*. 08 Aralık 2016.
<http://blog.kavrakoglu.com/tag/barcelona-koltugu/>
- Dış Mekan Dekorasyonunda Renk Uyumu. 08 Aralık 2016.
<http://oksijenci.com/dis-mekan-dekorasyonunda-renk-uyumu/>
- Hayata Kadınca Bakış Web Sitesi. 07 Aralık 2016.
<http://www.kadincasayfa.com/puzzle-bahce-mobilya-tasarimlari/cok-guzel-bahce-mobilya-ve-aksesuar-tasarimlari-3-2/>
- Meister Haeuser. 08 Aralık 2016. http://www.meisterhaeuser.de/en/house_Paul_Klee.html
- Museum of Modern Art (MoMA). 08 Aralık 2016.
<https://www.moma.org/collection/works/4044>
- Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü. 08 Aralık 2016.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.585e78460378c9.07573690
- 07 Aralık 2016.
http://citterioviel.com/EN/Design/products/bandb_italia/ottochairs_p726.aspx
- 09 Aralık 2016.
https://www.shipshewanafurniture.com/product_info.php?cPath=2_1903_1919&products_id=9802&osCsid=mc8trnpjs3oh8l0v162l8tf5q2
- 10 Aralık 2016. <https://tr.pinterest.com/pin/20618110763862222/>